

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRITNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja dvakrat na mesec, in sicer 1. in 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

20 K, za pol leta 10 K, posamezna številka velja 1 K. — Inserati po dogovoru. — Roko-

pisati se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica, št. 11.

Poročilo o občnem zboru „Jugoslovanske obrtne zveze“

Dne 7. aprila t. l. se je vršil na verandi hotela »Union« občni zbor naše zveze. Udeležba je bila povoljna.

Predsednik Ivan Ogrin otvori ob 4. uri zborovanje, konstatira sklepčnost in poda poročila o letnem delovanju, počeni od 21. septembra p. l., ko se je vršil ustanovni shod zveze. Iz poročila je razvidno, da je širši odbor, katerega so se udeležili tudi zaupniki, imel od zadnjega zbora le eno sejo ter so se sklepi te seje vsi izvršili.

Dalje povdarja, da je nujno potrebno, da se osnujejo Obrtne zveze še po krajih, koder le-te niso osnovane, ker je le tako možno izpopolniti našo organizacijo in napraviti tudi močno osrednjo zvezo. Osrednja pisarna »Jugoslovanske obrtne zveze« je posredovala v mnogih slučajih bodisi pri oblasteh ali drugače za posamezne člane in zadruge in v mnogih slučajih z uspehom.

Poročilo o listu »Jugoslovanski Obrtnik« se je glasilo, da list izhaja dvakrat na mesec in se pošilja v 1500 izvodih. Vobče se je povdarjalo, da list dobro piše, povdarjalo se je pa tudi, da je mnogo naših somišljenikov naročenih na »Obrtni Vestnik«, ki dela reklamo s tem, češ da je nepristranski, drugič pa tudi s tem, da se članom raznih zadrug usiljuje, da ga obli-gatno naročajo. Sklenilo se je intervenirati pri obrtni oblasti proti takim sklepom raznih zadrug. Sklenilo pa se je tudi, da se časopisje, ki temelji na načelih SLS, že vendar enkrat zavzame za naš list ter priporoči svojega mladega tovariša, da se ljudje pouče in med obrtništvom pridobé novi naročniki.

Iz blagajniškega poročila je posneti, da je bilo v l. 1919. 15.694 K 67 vin. prejemkov in 15.649 K 99 v izdatkih, torej prebitka 44 K 68 vin., kar se vzame na znanje.

Kot nadaljnje točke dnevnega reda so bile resolucije, ki jih stavi »Jugoslovanska obrtna zveza« na vlado in kjer so povdarjene vse važne, obrti tičočee se zadeve, ki jih smatramo tudi kot naš program bližnje bodočnosti.

Zahteve obrtništvu, pripadajočega VLS, so v bistvu naslednje:

1. Izvedba samostojne politične organizacije obrtnikov VLS in sporazumno delovanje z drugimi stanovsko-političnimi organizacijami v stranki.

2. V strokovnih zadevah nastopajo obrtniki VLS ne glede na strankarsko pripadnost z obrtniki enotno, ako jih ne vežejo sklepi stranke ali lastne stanovske politične organizacije.

3. Obrtni zakon naj se čimprej izenači s srbskim zakonom o radnjema ter naj se proglasi za vso Jugoslavijo enotni obrtni red. V to svrhu se zahteva od vlade, da čimprej sestavi osnutek enotnega obrtnega zakona in ga predloži narodnemu predstavništvu v odobrenje.

4. Ustanovi naj se samostojna obrtna zbornica, ki bodi središče obrtnega teženja in zastopnica vse obrti. V ta namen naj se dosedanja trgovska in obrtniška zbornica loči ter razdeli v dve zbornici. Če bi to vsled uspešnega in cenejšega uradovanja za sedaj bilo otežkočeno, se zbornica loči v dva samostojna pododdelka z lastnimi načelniki. Volitve v obrtno zbornico naj se izvedejo na podlagi splošne in enake volilne pravice ter po proporciju. Obrtna zbornica bodi središče vsega jugoslovanskega obrtništvu, po posameznih pokrajinah pa naj se ustanove podružnice, ki naj sestojijo iz delegatov osrednje zbornice z lastnim samoupravnim delokrogom.

5. Država naj poskrbi, da se ustanove po vseh pokrajinskih glavnih mestih v naši državi obrtne in strokovne šole, ter naj v ta namen poskrbi za potrebno število učnih moči z ustanovami in podporami in po-

speševanjem študija sposobnih učnih moči v inozemstvu.

6. Po vseh večjih obrtnih krajih naj se ustanove obrtne nadaljevalne šole ter naj se pritegnejo kot učne moči na teh šolah sposobni ljudskošolski in srednješolski učitelji ter primerno število praktično izvežbanih obrtnikov. Poučuje naj se poleg strokovnih predmetov zlasti obrtno pravo, knjigovodstvo, državnoznanstvo, zemljepis in zgodovina, kakor tudi realni predmeti, ki jih obrtnik rabi pri nadaljevanju študij na obrtni ali strokovni šoli.

7. Šušmarstvo naj se zatre, zato naj vlada izda stroge odredbe proti tistim, ki brez obrtnega lista ali brez koncesije izvršujejo obrt na škodo legitimiranih obrtnikov.

8. Praktično-tehnični pouk potom razstav, tečajev za samostojne obrtnike, kakor tudi za vse tozadevne nasvete naj se prideli »Obrtno - pospeševalnemu uradu« (obrotni sosvet).

9. Ker gredo danes večinoma vse surovine, ki jih obrtniki rabijo, skozi roke špekulantov, naj se s pomočjo vlade osnuje večja surovinska zadruga, kateri naj se da prednost pri nakupu in prodaji obrtnih surovin in blaga. Pomoč vlade naj bi bila v tem, da se zadrugi preskrbi cenejši kredit ali pa brezobrestno posojilo. Dalje da se vpeljejo carinske olajšave za neobhodno potrebne predmete.

10. Urede naj se čimprej delavsko, bolniško in starostno zavarovanje ter zavarovanje proti nezgodam, to pa sporazumno z obrtniki, kamor naj se pritegne tudi mali obrtnik in trgovec.

11. Izpelje naj se čimprej že svoj čas sklenjena odredba naše deželne vlade, ki se tiče kredita iz vojne vračajočim se obrtnikom. Sploh pa naj se poskrbi, da se osnuje zavod, ki naj bi s podporo vlade nudil kredit malemu obrtniku in trgovcu.

12. Ker so razne banke zgrešile svoj poklic ter se danes pečajo v precejšnji me-

ri s špekulacijskimi kupčijami ter v svojem območju snujejo razne kartelne družbe in sindikate, kjer se stekajo ogromni dobički na rovaš malega in srednjega človeka, naj se bankam to poslovanje prepove in naj se denejo pod kontrolo vlade. Ogromni dobički naj se jim konfiscirajo in se porabijo za napredek in prospeh obrtništva ter reelne in srednje trgovine, ki naj se potom zadružništva razvijajo v splošno korist ljudstva.

Nadalje se je posebno razmotrivalo o neupravičenosti naredbe bivšega poverjenika za socialno reformo glede bolniških blagajin, ki so se kratkomalo koncentrirale k ljubljanski blagajni in se je izkazalo, da je to povsem nezdržljivo in nepravilno; navajali so se konkretni dokazi, kako škodo trpi radi tega obrtnik kakor tudi delavec. Odločno pa se je zahtevalo, da se takoj izvrše volitve v bolniško blagajno, kakor tudi v delavsko zavarovalnico proti nezgodam, ki je istotako stvar površnosti, ki jo je bivša deželna vlada, oziroma tedaj narodna vlada za Slovenijo vpeljala. V tozadevno debato so posebno posegli g. Zalar iz Begunj, g. Zadravec iz Ormoža, g. Ruech iz Tržiča ter g. Kuralt iz Kranja.

Posebno važna točka dnevnega reda je bila ustanovitev »Surovinske nakupovalne zadruge«. Vsi govorniki so poudarjali, da je nujna potreba ustanovitev take zadruge, katere predpriprave so že v teku. Obrtniku kakor malemu trgovcu je taka zadruga obstojnega pomena, saj se vidi, da gre danes vse potrebno blago in surovine skozi roke raznih, čestokrat nelegitimnih uvoznikov, in predno jih dobi — če jih sploh dobi — direkten porabnik, so že izredno drage, da, celo nedostopne. Proti temu je edina pomoč močna stanovska organizacija, katere vrhunec naj bi bila nakupovalna zadruga. Pojasnilo se je, da so tudi naši mali trgovci istotako popolnoma odvisni od raznih uvoznikarjev in velekapitalistov. Po zadevni debati, v katero so posegli posebno gg. inž. Remec iz Ljubljane, kanonik Stroj iz Ljubljane, Ogrin iz Ljubljane, Drčar iz Šmartnega pri Litiji, Aman iz Tržiča, Kuralt iz Kranja, Rihar iz Polhovega gradca, se je sklenilo, da naj se odbor potruditi, da se udeleži sklepa po nujni potrebi take surovinske zadruge.

Obpravnavala se je tudi točka o agrarni reformi. Poslanec g. dr. Vesenjani je podal več pojasnil k temu. Zbor pa je sklenil, da se dodatno k prej navedenim resolucijam sklene še glede izvedbe agrarne reforme, naj se gleda na to, da dobe mali obrtniki in trgovci potrebni prostor bodisi za arondacijo ali novo dodelitev za obratovništva ali svoj lastni dom.

Nato so se vršile volitve odbora »Jugoslovanske obrtne zveze«. Ostal je po-

vsem stari odbor, nanovo pa sta se izvolila g. Franc Ruech, trgovec iz Tržiča, ter g. Peter Zadravec, mlinar v Ormožu.

Sklenilo se je, da se v kratkem skliče zopet občni zbor v svrhu važnih obrtno-gospodarskih razgovorov, nakar zaključijo predsednik zborovanje.

Tiskarna nam je stroške za naš list vsled podražanja papirja in povišanja tiskarskih plač izredno zvišala, zato smo morali svojo prvotno namero, da bi list izdajali dvakrat na mesec, opustiti. List bo izhajal zanaprej enkrat na mesec z dvema številčkama, ker cene listu med letom nečemo poviševati. Cenjene naročnike prosimo, da vpoštevajo tehnične težkoče in listu s pridobivanjem novih naročnikov pomorejo, da postane čimprej iz mesečnika tednik.

Prof. M. Pressl:

Obrtnošolstvo sploh in državna obrtna šola v Ljubljani.

(Ponatis iz »Narodnogospodarskega Vestnika« z avtorjevim dovoljenjem.)

Obrtno šolstvo je najmlajša veja v organizaciji splošnega šolstva, in danes je to šolstvo postalo eden najvažnejših faktorjev po stanju, v katerem se nahaja obrt, to tembolj, ker naloga obrtnega šolstva ni več samo didaktična, ampak obrtno šolstvo je tudi poklicano, da direktno vpliva na obstoječe obrtne obrate (potovalni pouk, razstave, preizkuševališča itd.).

O važnosti obrtnih šol govoriti v splošnem se mi zdi nepotrebno, ker bode to vsakomur jasno iz sledečega programa ljubljanske državne obrtne šole. O potrebi, da se zavzamemo za obrtno šolstvo iz narodnogospodarskih ozirov, tu ne moremo govoriti, ker bi to presegalo okvir tega spisa. Opozoriti pa hočem na to, da so se vse kulturne države v zadnjih desetletjih trudile z velikimi denarnimi žrtvami popraviti pogoške, ki so jih zakrivile s tem, da so obračale premalo pažnje na to šolstvo ali pa prepustite to vprašanje privatni inicijativi.

Letni proračuni za obrtno šolstvo dosegajo ogromne zneske. Na Angleškem in v Severni Ameriki pride zraven še privatna požrtvovalnost, ki dosega neverjetne višine.

Bivša Avstrija je imela še leta 1906/07 2223 obrtnih učilišč, med temi 8 centralnih zavodov, najmoderneje in najpopolnoje opremljenih, vseh 8 na Dunaju, potem 22 državnih obrtnih šol, 143 strokovnih itd. Skupno število učencev teh šol je bilo v letu 1906/07 204.000. V proračunu za leto 1908 je bila postavka za obrtna učilišča 14.442.000 K proti 2.600.000 kron v letu 1884, in 5.150.000 K v letu 1897. Leta 1914.

je presegal budget za obrtno šolstvo še 16.000.000 K.

Iz tega je razvidno, koliko je bivša Avstrija izdala letno za obrtno šolstvo. Kako majhen del tega je odpadel na Slovenijo, si lahko vsak sam izračuna, ako povem, da imamo v Sloveniji le eno državno obrtno šolo in sicer v Ljubljani. Boj za dosego te šole je še vsakomur živo v spominu. Pomanjkanje in potreba obrtnega šolstva se je pokazala šele sedaj in postane še bolj občutna, kakor hitro nastopijo redne razmere in bo potreba po kvalificiranih delavcih ter obrtnošolskih absolventih vedno večja. Sedaj ko smo samostojni, bomo morali skrbeti, da dobimo naraščaj tudi za ona mesta, ki so bila v bivši Avstriji prihranjena Nejugoslovanom, skrbeti bomo morali za to, da vzgojimo obrtnike, tudi za one panoge, ki pri nas niso bile zastopane (tekstilna obrt, fina mehanika, sem spada n. pr. merilno in risalno orodje, optika, učila, grafika, keramika in dr.) Te panoge so bile gotovo najbolj dobičkosne.

V sistemu obrtnih učilišč zapazimo sledeče kategorije: A) take šole, ki vzgajajo učence za določeni obrt; B) take šole, ki poglobljajo znanje in dalje izobrazujejo pripadnike obrtnega stanu; C) take šole, ki pripravljajo učence za prihodnji obrtni poklic.

Kake in koliko omenjenih kategorij imamo zastopanih na ljubljanski drž. obrtni šoli, bode razvidno iz programa te šole, ki sledi tu spodaj.

Prvo obrtno šolo v Ljubljani, in sicer obrtno nedeljsko šolo je ustanovila v Ljubljani mestna občina v zvezi s trgovsko in obrtno zbornico leta 1856., in šele po velikih bojih je država dovolila leta 1888. dve obrtni strokovni šoli v Ljubljani, in sicer za lesno industrijo in umetno vezenje ter za šivanje čipk. Prešla je zopet cela vrsta let, preden se je dosegla ustanovitev državne obrtne šole, ki se je otvorila novembra leta 1911.

Državna obrtna šola v Ljubljani.

Začasno obsega sledeče oddelke:

- I. a) Višjo stavbno šolo; b) višjo strojno šolo;
- II. stavbno rokodelsko šolo;
- III. delovodsko šolo za mehansko tehniške (kovinske) obrti;
- IV. delovodsko šolo za elektrotehniko;
- V. mojstrsko šolo za stavbno in pohištveno mizarstvo;
- VI. mojstrsko šolo za lesno in kameno kiparstvo;
- VII. specialne tečaje za obrtnike;
- VIII. javno risarsko in modelirsko šolo;
- IX. žensko obrtno šolo;

X. strokovne tečaje za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Naloga učnih oddelkov in poklic, ki ga lahko dosežejo absolventi.

I. Višja obrtna šola ima namen podajati učencem višjo stopnjo splošne izobrazbe, ono strokovno znanje in one spretnosti, ki so potrebne za samostojno izvrševanje obrtnih obratov in ki jih potrebujejo uradniki tehničnih pisarn in tovarniških obratov. Učna doba traja 8 oziroma 9 semestrov.

Začasno sta na obrtni šoli v Ljubljani le dve taki višji obrtni šoli in sicer:

I. a) Višja stavbna šola, ki ima namen vzgajati stavbnike, uradnike in vodje stavbnih pisarn, uradnike javnih stavbnih uradov itd.

I. b) Višja strojna šola, ki ima namen vzgajati tehnične uradnike in vodje v vseh panogah strojne industrije, ter usposobiti učence za samostojno izvrševanje obrtnih obratov.

II. Stavbno rokodelska šola, ki spada v kategorijo B, ima nalogo, da pripravlja obiskovalce tesarskega in kamnoseškega obrta; podaja jim ono znanje in spretnosti, ki so podlaga uspešnemu delovanju in obratovanju, in jih tudi usposablja za mojstrske izkušnje. Učna doba 3 oz. 2 zimski tečaja.

Odhodno spričevalo skrajša tesarjem in kamnosekom predpisano praktično uporabo za eno leto.

III. in IV. Delovodske šole spadajo tudi v kategorijo B in imajo nalogo, da pripravljajo obiskovalce s sistematičnim poukom teoretično in praktično za njihov prihodnji poklic, da lahko postanejo samostojni obrtniki, delovodje, strojni risarji i. dr. Učna doba 2 leti.

Odhodno spričevalo delovodskih šol nadomešča dokaz o pravilnem dovršenju učne dobe (pomočniško pismo, oziroma pomočniški izpit) in daje pravico do nastopa in samostojnega izvrševanja dotičnega obrata, ako so izpolnjene splošne zahteve in se obenem izkaže enoletna uporaba kot pomočnik, oziroma kot tvorniški delavec.

Absolvirana delovodska šola se zahteva za železniške mojstre, gradbene mojstre, mostne mojstre, delovodje za plinske in električne revizorje, višje sprevodnike, skladiščne mojstre, vozne in telegrafske mojstre.

V. Mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo (kat. B) nudi mizar-skemu pomočniku priliko, da se v svojem obrtu praktično in teoretično izobrazbi in se usposobi za predelavca, delovodjo ali samostojnega vodjo kakega obrtovanja. Da-je pa tudi mizar-skim mojstrom priliko, da razširijo in izpopolnijo svoje znanje v prak-

tičnem, risarskem in obrtno-trgovskem oziru. Pouk traja en cel letni tečaj.

Izpričevalo z uspehom dovršene mojstrske šole za stavbno in pohištveno mizarstvo daje pravico do takojšnjega nastopa in samostojnega izvrševanja mizar-skega obrta, ako je dotičnik izpolnil splošne zakonite zahteve.

VI. Strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, ki spada med šole kategorije A, daje svojim učencem s premišljenim teoretičnim in praktičnim poukom obrtniško, modernim zahtevam primerno izobrazbo v lesnem in kamenem kiparstvu. Posebno goji cerkveno smer ter upošteva dotične težnje in navade v deželi. Učna doba traja 3 cele letne tečaje. Odhodno spričevalo nadomešča dokaz o pravilnem dovršenju učne dobe (pomočniško pismo, oziroma pomočniški izpit).

VII. Specialni tečaji za obrtnike. Ti tečaji se vrše le, ako se oglasi najmanj 15 udeležnikov. Da se morejo teh tečajev udeleževati tudi tisti, ki delajo v praksi, se vrši pouk samo ob delavnikih zvečer in ob nedeljah dopoldne. Ti tečaji pa so:

1. Tečaj za obrtnike, ki nimajo zadostne spretnosti v prostoročnem risanju, v geometriji, v geometrijskem in projekcijskem risanju.

2. Tečaj za strojeznanstvo in strojno risanje za pripadnike mehanično tehničnih obrtov.

3. Tečaj za strokoznanstvo in strokovno risanje za les obdelujoče obrtnike, zlasti za stavbne in pohištvene mizarje in za modelne mizarje.

4. Tečaj za elektrotehniko.

Ti tečaji dajo obrtnikom priliko, da se udeležujejo risarskega pouka, strokovnih predavanj in eventualno pouka v delavnici ter razširijo svojo izobrazbo in porabnost v obrtu.

Sprejemajo se mojstri in pomočniki, ki so zadostili zakoniti šolski obveznosti, in vajenci, ki so že uspešno dovršili obrtno nadaljevalno šolo. Trajajo pa ti tečaji sedem mesecev. Navadno od 1. oktobra do 30. aprila.

5. Tečaj za opravnike pri parnih kotlih.

6. Tečaj za opravnike pri parnih strojih.

7. Tečaj za strojevodje (vlakovodje).

Namen pod številko 5 do 7 navedenih tečajev je, dati obiskovalcem za njih poklic kot opravnikom pri parnih kotlih in strojih ter strojevodjem potrebno strokovno znanje in jih usposobiti za predpisane izkušnje, ki jih lahko delajo, ko so izpolnili zakonita določila.

Tečaj pod 5. se začne navadno 1. oktobra in traja štiri mesece po tri ure na teden.

Tečaja pod 6. in 7. se začneta 1. februarja; prvi traja tri mesece, drugi tri in pol meseca. Vsak po tri ure na teden.

VIII. Javna risarska in modelirska šola daje absolventom zavoda, obrtnim pomočnikom, samostojnim obrtnikom in sploh vsem interesentom priliko, da se vadijo in izpopolnjujejo v risanju in modeliranju.

Začetek 1. oktobra, konec zadnje nedelje meseca maja. Pouk se vrši vsako nedeljo od 9. do 12. ure.

IX. Ženska obrtna šola obsega tri oddelke, in sicer za šivanje perila, za izdelovanje obleke in za rezanje.

Letos, to je v šolskem letu 1919/20, je obisk v posameznih oddelkih sledeči:

Oddelok	Letnik	Število učencev
I. a) Višja stavbna šola	I.	25
	II.	22
	III.	13
	IV.	—
b) Višja strojna šola	I.	40
	II.	35
	III.	22
	IV.	—
	prizr. tečaj	23
II. Stavbna rokodelska šola	I.	18
	II.	19
III. Delovodska šola za mehansko tehnične obrte	I.	22
	II.	—
IV. Delovodska šola za elektrotehniko	I.	8
	II.	—
V. Mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo	I.	6
	II.	—
VI. Strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo	I. II. III.	13
		2
		3
VII. Specialni tečaji za obrtnike*		—
VIII. Javna risarska in modelirska šola		21
IX. Ženska obrtna šola	I. a, b	136
	II. III.	
X. Strokovni tečaji za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šolah		—
Skupaj		418

H gornjemu bi bilo pripomniti, da so na višji obrtni šoli šele trije letniki, na delovodskih šolah šele po en letnik. Strokovni tečaji za učitelje se otvorijo šele meseca aprila.

V vsak letnik višje obrtne šole se sprejme le 40 učencev.

* Še niso otvorjeni.

V prvem letniku mehansko tehničnega oddelka so se morali vsled tega odkloniti vsi oni, ki so se javili pozneje, ko je bilo število 40 že doseženo.

V stavbni višji obrtni šoli bi bilo želeti večjega obiska, ker so izgledi za bodoči poklic jako ugodni.

Poset delovodske šole je letos največ vsled razmer, ki so nastale po vojni, še majhen. Tudi v to šolo se sprejme v vsak letnik le do 40 učencev.

Iz podanega programa edine državne obrtne šole v Sloveniji je razvidno tudi to, česar še nimamo, kako nam je torej izpolniti to šolstvo, da bo res lahko izpolnilo vse naloge, ki ga čakajo. Ena najvažnejših nalog obrtne šole naj bo tudi ta, da vzbudi zopet ljubezen do dela, in sicer produktivnega dela, razprši naj zastarele nazore o prvenstvu posameznih stanov ter naj vcepi ono zdravo in krepko pojmovanje o vrednosti in potrebi dela, ki ga vidimo in občudujemo v Združenih državah Severne Amerike. Med vsemi kulturnimi narodi zavzemajo Združene države Severne Amerike prvo mesto, kar se tiče obrtniške pridnosti in delavnosti. V nasprotju z Evropo velja tam načelo, da delo, bodisi katerokoli, ne onečašča. Globoko pojmovanje o potrebi dela je vzrok, da ne poznajo tam stanovskih razlik. Vsak je prepričan, da mora toliko delati, kolikor zmore, vsak se smatra za delavca v pravem pomenu besede.

Omenjam to, da si bo občinstvo na jasnem, da ne smatra obrtne šole kot nekako pribežališče grešnikov za one učence, ki drugje ne morejo napredovati. Obrtna šola potrebuje le najpridnejši in najinteligentnejši naraščaj.

O denarju.

Najstarejša oblika denarja je pri različnih narodih izražena na nebroj načinov in vrst: v Aziji so uporabljali za plačevanje školjke in glinasto opeko, v Afriki datelje in posušeno meso, v Braziliji pestrobarvna peresa papir, v drugih deželah pa kože, bisere, pestrobarvno šaro, noževa rezila, lončene posode itd. Te predmete imenujemo **n a r a v n i d e n a r**.

Stari Germani so imeli za naravni denar takozvani živinski denar; tudi Rimljani in Grki so se ga posluževali. Na to vrsto denarja še danes spominja tujka pekuniarno, kar izvira iz latinske besede pecus, to je živina.

Naravni denar se je moral umakniti kovinskemu denarju, ki so ga rabili v raznih oblikah. Tako so plačevali stari Grki z železnimi paličicami, Kitajci pa s čevljastimi kosci litega železa, Mehikanci so hranili zlati prah, s katerim so porav-

nali dolgove, v peresni cevki, dočim so Gotje in Kelti nosili svoj denar, ki je obstojal v bakrenih, srebrnih in zlatih žicah, kot prstane na roki in prstih, da so v slučaju potrebe odlomili dele prstanov in z njimi plačali. »Lomilec prstana« je veljal za radodarnega moža.

Prvotno so zamenjavali kovinski denar s predmetom kar po dozdevni vrednosti. Pozneje pa so kovine tehtali, preden so plačilo poravnali. Na to še danes spominja beseda marka, ki označuje, kakor je znano, nemški srebrni novc, in ki je pomenjala v prvem času polfuntni utež. Še jasneje spominja na tehtanje angleški pfund šterling; v prvotnem pomenu je bil en funt kovine.

Polagoma so dajali posamezni narodi kovinastemu denarju določene (največ okrogle) oblike in tudi znake, po katerih je bilo takoj spoznati vrednost novcev. S tem je bila ustvarjena podlaga obliki današnjega denarnega prometa.

Kovinski denar, ki ga danes rabimo v prometu, imenujemo novčni denar ali kratko **n o v e c**. Začetkoma so novce ulivali. Od časa do časa so trgovci rabili tehtnico za zlato, da so tehtali zlate novce. Danes pa se novci kujejo in država nadzira vse, kar je v zvezi z bistvom novcev; država sama ima **n o v č n e p r a v i c e**, edino ta ima oblast, da kuje novce. Kot vidno znamenje, da ima država novčno oblast, je vtisnjena na pečatu, ki ga napravijo s stiskalnico na novčno kovino, kraljeva slika, grb in vrednost, ki jo ima novc. Ponarejalci in razširjevalci ponarejenih novcev se kaznujejo.

Vrednost, vtisnjena zlatnikom, odgovarja skoraj docela resnični zlati vrednosti; zato ima zlat novc povsod plačilno moč; govore, da je njegova plačilna moč neomajna. Zlatnikom pravimo tudi **t e k o č i n o v c i** ali **k u r a n t n i n o v c i**. Služijo v prvi vrsti za plačila, ki jih je treba odšteti inozemstvu. Nasprotno pa se rabijo srebrni, niklasti in drugi novci le v domovini. Slednji tvorijo takozvani **d r o b i ž**, ki služi največ v to, da večje zneske razdelimo ali izmenjamo na manjše.

Ker se je vsled vojne zvišala poraba bakra in niklja, so drobne novce deloma zasegli. Tako se je včasih pokazalo pomanjkanje drobja, dokler niso kot nadomestilo prišli **ž e l e z n i n o v c i** v promet. Da se železni novci obvarujejo pred rjo, so tanko prevlečeni s cinkom.

V zadnjem času pa so vpeljale posamezne občine po mestih papirnat drobž — takozvana **n a k a z i l a**.

Dragocene kovine — najsibo zlato ali srebro — se vedno z bakrom zlivajo ali

l e g i r a j o.² Vsi naši novci so legirani, da jim damo z večjo trdostjo večjo trpežnost.

V deželi, kjer so le zlatniki kot prometni novci in se z njimi posreduje zamenja zemljišč, se govori o zlati vrednosti. Imamo pa tudi srebrno in dvojno vrednost, kakor imajo pač le srebrni ali zlati in srebrni novci neomejeno plačilno vrednost.

Denar gre iz rok v roke in z njegovo pomočjo se zamenjava blago ter se tako izpolnjuje važna gospodarska naloga. Tej nalogi pa je denar kos le tedaj, če ima res tisto vrednost, ki mu je vtisnjena. Ker imajo zlatniki skoraj celo zlato vrednost, ustrezajo tem zahtevam med vsemi vrednostmi še najbolj zlati novci. Vrednostno vprašanje je za gospodarski pomen ljudstva največje važnosti; kajti ako da kaka dežela v promet namesto novcev **v r e d n o s t n e n a k a z n i c e** iz papirja, jih tudi opremi z neomejeno plačilno močjo, ne da bi se zavezala, da bo za ta papir pozneje izplačala kovinski denar. Ta država vsili torej odjemalcu dotičnega papirja gotovo ceno, ki ji pravimo kurz. V takem slučaju imamo vsiljeni kurz ali papirnatost vrednost, ker je število papirnatega denarja v prometu v razmerju s kovanim denarjem večje.

Preden zapustimo poglavje o novcih, naj navedemo še nekaj zanimivega, namreč odkod izvirajo imena nekaterih novcev. Beseda goldinar prihaja iz nemškega »Gold«; ker so prej izdelovali v Florenci novce, ki jih imenujemo forinte, še danes krajšamo besedo goldinar s fl. Tej kratlici je podobna tudi kratka beseda pfenig, ki označuje nemški novc; kratka obstoji iz zanjkastega **d (ð)**, ki je začetna črka besede »denarius« in ki je pomenjala v srednjem veku majhen novc. Krajcar so prvotno rekli novcu, ki je nosil znak križa (križ = Kreuz). Novci pa, ki so jih najprej kovali v Joachimsthalu, so dobili ime **t o l a r**, nemško »Thaler«.

Kljub vsem prednostim pa imajo novci tudi svojo slabo stran. Veliki zneski zahtevajo velik prostor ter so pretežki, da bi jih povsod nosili s seboj. Zatorej se novci v trgovskem obratu največkrat nadomeste z raznimi vrstami papirnatega denarja. Imamo novčna nadomestila.

Važno, vsepovsod poznano novčno nadomestilo je predvsem bankovec, ki se tako imenuje, ker jih pod državnim nadzorstvom izdelujejo gotove banke, to so denarni zavodi, in iz katerih se potem izdajo v promet. Neupravičeno izdelovanje bankovcev in razširjanje ponarejenih bankovcev je kaznivo.

² Legirati (ligare) = mešati, vezati, spajati.

¹ Courant = tekoče.

Največjo varnost za vrednostne papirje nudi država kot dolžnik. Znesek, ki je nakazan na bankovcu, mora vsak čas biti možno izplačati v kovinskem denarju. Da se lastnikom bankovcev nudi varnost, mora biti novčno nadomestilo zavarovano ali krito; zato je vsaka bankovčna banka gotovo zalogo zlata, takozvani bankovčni pokritek. Če je zaloga zlata enaka bankovcem, ki krožijo v državi, tedaj je pokritek popoln; vendar pa so to opustili, ker se v resnici ne dogodi, da bi banka morala vse bankovce sprejeti proti izplačilu v kovinskem denarju.

Drugo važno novčno nadomestilo je menica. Različne vrste novcev, ki so že od nekdaj krožile med narodi, so povzročile, da so se nekateri ljudje bavili s tem, da so izmenjavali tuji inozemski denar. To so oskrbovali menjalci. Potujoč trgovec je predal menjalcu domačinu ono vsoto, ki jo je rabil pri svoji kupčiji v tuji državi; za to je dobil od menjalca pismo, v katerem je bil potrjen prejemek vsote in v katerem se tuji menjalec naproša, naj izplača trgovcu po njegovem prihodu — proti izročitvi pokazanega pisma — ravnostno znesek v tujih novcih. Tako pismo se je imenovalo menično pismo ali menica.

Današnji menični promet je neznansko velik, in tukaj hočemo razložiti samo bistvene in nebistvene dele menice.

Anton Pečnik v Celju je napravil menico in z njo pozivlja Ivana Krapeža v Ljubljani, naj izplača Štefanu Višnikarju 600 K, in sicer dne 24. decembra 1919.

V Celju, dne 24. septembra 1919.

Dne 24. decembra 1919 plačajte na to menico g. Štefanu Višnikarju vsoto

šeststo kron.

Anton Pečnik.

Gospodu Ivanu Krapežu v Ljubljani.

Da pa bo imela menica vrednost, mora vsebovati sledečih osem delov:

1. Kraj in dan izdavanja. (V Celju, dne 24. septembra 1919.)

2. Dan izplačila (ali dan, kdaj menica zapade). (24. decembra 1919.) Navadno potečejo med dnem izdavanja in dnem izplačila trije meseci, ki jih imenujemo tekoči čas menice. Lahko rečemo tudi: »Tri mesece po današnjem dnevu plačajte...« Menica postane šele takrat novčno nadomestilo, če jo dolžnik sprejme. Po njegovem podpisu jo dolžnik priznava.

3. Ime dotičnega, ki naj plača. (Ivan Krapež.) Ker se nanaša menica na Krapeža, je nanj naslovljena, zato je Krapež

adresat ali kratko trasat. On je dolžnik.

4. Kraj plačila. (Ljubljana.)

5. Beseda »menica«, ki pa mora stati v zvezi s stavkom. (Nadpis »Menica« same zadostuje!)

6. Ime dotičnega, ki prejme plačilo. (Štefan Višnikar.) Ta je remitent, to je tisti, ki ima plačilo prejeti; on je upnik.

7. Denarna vsota, ki jo je treba plačati. (600 K.)

8. Ime dotičnega, ki menico napiše ali izda. (Anton Pečnik.) Ta je adresant ali trasant.

V trgovskem prometu se zgorajšnja preprosta oblika seveda skoraj nikoli ne rabi. V menici so razen osmih delov, ki so za vrednost menice brezpogojno in bistveno potrebni, še drugi nebistveni deli; pogledjmo n. pr. sledečo obrtno obliko menice:

Zapade dne 24. decembra 1919
v Ljubljani.¹

V Celju, dne 24. septembra 1919.

K 600.—²

Tri mesece po današnjem dnevu plačajte na to menico g. Štefanu Višnikarju ali na ordre³ vsoto

šeststo kron.

Vrednost prejel.⁴ — Stavite jo v račun.⁵ — Glasom poročila.⁶

Anton Pečnik.

Gospodu Ivanu Krapežu v Ljubljani.

Štev. 137.⁷

Tu vidimo zopet bistvenih osem delov in poleg njih še sedem nebistvenih delov. (Da se lažje pregledajo, smo nebistvene dele označili s številkami 1 do 7.)

1. Dan, ko menica zapade, je tu obnem nadpis, kar služi lažjemu pregledu.

2. Vsota v številki omogoči, da se hitreje prečita.

3. Višnikar ima pravico, da zahteva znesek zase; saj on je upnik. Vendar pa lahko določi, to se pravi, nakaže, da se vsota takoj na drugo osebo prenese, od tod besedi »na ordre« (na nakazanje). Ta pristavek je pa nebistven in se lahko pogreša, ker upnik svojo pravico do menične vsote vsak čas lahko prenese na kako drugo osebo.

4. »Vrednost prejel« pomeni, da je tisti, ki menico izda, trasant (Pečnik), dobival blago, ki je vredno 600 K. Zato so tudi tukaj pogosto čitali besede »vrednost v blagu«, »vrednost v gotovini« ali »vrednost v računu«; te pomenijo, da sta Pečnik in Višnikar v trgovski zvezi.

5. Stavite jo v račun« pomeni, naj se menica vpiše v obrtne knjige.

6. »Glasom poročila« pomeni: glasom obvestila ali po pogodbi.

7. Vsaka menica ima v olajšavo meničnega prometa svojo številko.

Razen bankovcev in menice je važno novčno nadomestilo tudi ček.¹ V narodnem gospodarskem interesu je, da se pri čekovnem prometu udeležujejo ne le večji obrati, ampak tudi vsi rokodelci, obrtniki in trgovci ter da vrše svoja plačevanja kolikor mogoče potom čekovnega prometa. Imovina (premoženje) se lahko naloži v banki ali pri poštnem čekovnem uradu; lastnik imovine lahko naroči (banki), naj iz njegove imovine odšteva plačila. Dočim ima menica osem potrebnih delov, jih ima ček le šest: besedo ček, čekovno vsoto, zaznamek imovine, naslov izplačujočega (banko ali pošto), kraj in ime dotičnega, ki izdaja ček, in njegov podpis. V čeku ni treba imenovati onega, ki plačilo prejme, ker se ček izplača tistemu, ki ga prinese; zato tudi ni naveden kraj izplačila. Dan, kdaj ček zapade, je tudi nepotreben, ker je ček izplačljiv, kadar se predloži v izplačilo.

¹ Ime ček je angleškega izvora.

Obrtniki! Vaše glasilo je »Jugoslovanski Obrtnik«! Širite naš list med svojimi tovariši in prijatelji! Pridobivajte mu novih naročnikov! Naj ne bo slovenskega obrtnika, somišljenika V. L. S., ki bi ne bil naročen na svoje stanovsko glasilo!

Žveplena kislina.

Med anorganskimi kisljinami stoji žveplena kislina H₂SO₄ (najmanjši delček žveplene kisline ali molekula obstoji iz 2 atomov vodenca H, iz 1 atoma žvepla S in iz 4 atomov kisleca O; najmanjši delček snovi »atom« pomeni toliko kot »nedeljiv«) po svojem gospodarskem, kakor tudi tehničnem pomenu na prvem mestu. Proizvaja se ne naravnost iz žvepla, ampak iz raznih sulfidov, to je rud, ki obstoje iz raznih kovin in pa žvepla. Največ pride v poštev železni in bakreni kršec in pa cinkova svetlica.

V bistvu je kemični proces izdelovanja žveplene kisline ta-le: Ako pražimo n. pr. železni kršec ali pirit na zraku, potem nastane žveplena sokislina ali žveplov dvokis, SO₂, znani plin, ki se razvija, če prižgeš navadno (ne švedsko) žveplenko in ki tako neprijetno tišči v nos. Na razne načine lahko okisamo ta SO₂ še nadalje v žvepleni trokis ali trioksid SO₃ in če se združi ta z vodo H₂O, dobimo novo spojino H₂SO₄ ali žvepleno kislino (hudičevo olje).

Žveplena kislina tvori podlago vse ostale kemične industrije in če se hočemo obrtno osvoboditi od sovražnih nam sosedov, predvsem Nemcev, moramo misliti tudi na to, kako naj se postavimo v kemični industriji na lastne noge. Šele izdelovanje žveplene kisline v največjem slogu je omogočilo razvoj današnje industrije, brez sodelovanja žveplene kisline je možnih življenja le malo obrti.

Pa tudi zunaj kemične obrti je poraba žveplene kisline velika. Njeno izvanredno veliko porabo si razlagamo s tem, da je ena izmed najmočnejših kislin. Žveplena kislina je izvrstno topilno sredstvo in ker hlastno sprejema vodo, tudi izborno sušilo.

Ni naša naloga poročati, kako se proizvaja žveplena kislina na debelo; svinčene komore, Gloverjev stolp, Kessler-Gaillardov stolp, kontaktno postopanje in podobne umetnije so stvari, s katerimi pečati se je dolžnost naših gospodarskih strokovnjakov, inženjerjev in finančnikov; čim preje to store, tem bolje.

Pred vojsko so pridelali na svetu vsako leto nad 5 milijonov ton (à 1000 kg) žveplene kisline, in sicer Anglija, Amerika in Nemčija, vsaka po 1 milijon ton, Francija $\frac{1}{2}$ milijona, rajna Avstro-Ogrska in njena laška zaveznica vsaka à $\frac{1}{5}$ milijona, nekaj manj pa Belgija, Rusija, Japonska.

Na trg prihajajo sledeče vrste žveplene kisline:

a) Navadna ali angleška ž. k., ki ima svojstveno težo 1,56—1,88, po Bauméju (Bé) 52—66°. Rabijo jo v veliki meri kot čistilno sredstvo in kot sredstvo za luženje (bajcanje) v tkalski, kovinski in papirni obrti, za obratovanje galvanskih elementov in akumulatorjev, dalje za proizvodnjo raznih žveplenokislih soli ali sulfatov, n. pr. kalijevega, natrijevega, stroncijevega sulfata, pri izdelovanju sode, za proizvodnjo velikega števila drugih kislin, n. pr. solitarne, solne, žveplenaste, borove, oksalne, vinske kisline, za izdelovanje umetnih gnojil in za brezštevne druge namene.

b) Češka ali kadeča žveplena kislina, sp. t. = 1,89—1,90, po Bé kisline nad 66°. To pa rabijo predvsem v tovarnah za barvila, za čiščenje raznih rudninskih olj, za fabrikacijo smodnika in razstreliva, n. pr. brezdimnega smodnika, dinamita, trinitrotoluola in podobnih zdravil za obnoro človeštvo.

c) Pa tudi v trdni (ne tekoči) obliki prihaja žveplena kislina na trg kot žveplenokisli anhidrid (žveplenokisli trioksid).

Za svojo nečuvano samogoltnost, pre-

vzetijo in ljudsko zaslepljenost tako po pravici kaznovana Nemčija se je imela žvepleni kislini zahvaliti za dobršen kos svojega gospodarskega procvita, katerega vojaška bramba, čudovito nemško vojno brodogradnjo, leži danes na dnu morja, ravno tako nenasitnega, kot so njegovi gospodarji. Zgodovina nam bodi učiteljica, da posnemamo, kar so imeli naši sovražniki na sebi dobrega, a da se varujemo njihovih napak.

Naša jugoslovanska zemlja potrebuje veliko umetnih gnojil, potrebujemo pa tudi tvornice za izdelovanje fosfornatih in dušičnatih umetnih gnojil. Razviti moramo industrijo za izdelovanje superfosfatov, ki potrebuje ogromnih množin žveplene kisline. Polovico vse v nemškem rajhu proizvedene žveplene kisline je porabila ravno superfosfatna veleobrt. Nemci so se pa tudi sicer držali najbolj racionalnega gospodarstva in so veliko večino doma producirane žveplene kisline predelali kar precej na mestu v nadaljnjih obrtih. Veliko množino so predelavali Nemci v Rajhu tudi v žveplenokisli amonij ali amonijev sulfat, dušično gnojnemesto dragega solitra.

L. 1910. je pridelala Nemčija 16 milijonov q (kvintal = 100 kg) žveplene kisline. Za razpošiljanje te ogromne mase je bilo treba 160.000 vagonov à 10.000 kg, torej 5333 tovornih vlakov po 33 voz! Navadna žveplena kislina je stala pred vojsko ca K 28—, kemično čista tudi do K 95—.

Tudi v plesnivi bivši Avstriji so bile velike tvornice za žvepleno kislino, tako v Heiligenstadtu, v Liesingu pri Dunaju, v Ustju n. Labo itd.

Kar se tiče rentabilnosti žveplenokisla industrije, pravi dr. Kockerscheidt (v knjigi »O cenah kemičnih produktov«, G. Fischer, Jena, 1905):

»Žveplenokisla veleobrt se na splošno izplača le v največjem slogu. Tovarne, ki proizvajajo žvepleno kislino le iz piritov (kršcev) in podobnih rudnin kot glavni produkt za prodaj, bodo komaj imele velike dobičke, če niso krajevne, tovarne in prodajne razmere posebno

Obrtniki! Snujte »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri »Jugoslovanski obrtni zvezi« v Ljubljani, Sodna ulica 11. Naše »Obrtne zveze« ne smejo zaostajati za »Kmetijskimi zvezami«, zato ustanovljajte povsod, kjer se nahaja več obrtnikov, lastne »Obrtne zveze«, ki naj bodo središče vaše stanovske politične organizacij! »Jugoslovanski obrtnik« se naroča pri »Jugoslovanski obrtni zvezi« v Ljubljani, Sodna ulica 11, kjer posluje tudi obrtno tajništvo V. L. S. Obrtniki, obračajte se v vseh zadevah na »Osrednjo zvezo« in dopisujte v svoje glasilo!

ugodne; tovarne pa, ki proizvajajo žvepleno kislino iz bakrenega kršca (halkopirita) in iz bakrovega škrljevca kot stranski produkt, pa utegnejo doseči pri tej fabrikaciji dobro, če ne celo visoko rento. Z največjim uspehom pa obratujejo podjetja, ki proizvajajo žvepleno kislino samo kot polfabrikat in jo potem predelavajo precej sama naprej.«

Drobiž.

Ustanovitev obrtne zveze v Komendi. Za Komendo, Vodice in okoliš se je ustanovila obrtna zveza. Dne 18. aprila t. l. se je vršil v Zadružnem domu v Komendi ustanovni občni zbor s precejšnjo udeležbo. Iz Ljubljane sta došla gg. Ivan Ogrin, načelnik »Jugoslovanske obrtne zveze«, ter Karel Majce, načelnik »Ljubljanske obrtne zveze«. G. Ogrin je po daljšem govoru obrazložil namen in pomen obrtnih organizacij, opisal je podrobno, kako se je obrtnemu stanu pri nas Slovencev godilo pod bivšo avstrijsko vlado, kake naloge čakajo našega obrtnika v naši mladi državi. Vsi zaključki so vodili k temu, da nam je treba močnih organizacij, pa tudi dela nam je potreba. Da bo mogoč obstoj malemu obrtniku in trgovcu, pa je edino potrebna močna organizacija potom zadružništva. Da bi bila posebno za Komendo in njeno domačo obrt nujno potrebna taka združna organizacija, je samoobsebi umevno. G. Majce je priporočal ustanovitev Obrtne zveze. Posebno pa se je potrudil g. France Perne, čevljarški mojster iz Komende, da se je shod tako veličastno izvršil. Po zborovanju se je takoj pričelo vpisovanje članov, ki jih je takoj pristopilo 44. Nato se je izvolil odbor, ki prične takoj z intenzivnim delovanjem.

Promet na južni železnici. Obratno ravnateljstvo južne železnice naznanja: Pričenši v četrtek 29. aprila vozijo do nadaljnjega nastopni osebni vlaki: Na progi Logatec—Zidani most—Zagreb—Sisek—Belgrad ekspresna vlaka št. 14 in 15, na progi Maribor—Ljubljana vlaka št. 35 a in 36 a, na progi Zidani most—Ljubljana vlaka št. 37 a in 42, na progi Ljubljana—Logatec vlaka št. 87 a in 84 a, na progi Ljubljana—Borovnica vlaka št. 35 c in 60 a, na progi Zidani most—Zagreb—Sisek vlaka št. 502 in 509, na progi Maribor—Špilje—Gradec—Dunaj vlaka št. 35 in 858, na progi Maribor—Špilje—Ljutomer vlaka št. 50/1801 in 1826a/1821a, na progi Maribor—Grabštan vlaka št. 474/415 in 414/480, na progi Maribor—Pragersko—Kotoriba vlaka št. 356/205 in 228 b. Razen tega prevažata osebe do preklica še vlaka na progi Ljubljana—Maribor št. 858 in 831.

Državne menjalnice za vračajoče se Amerikance. Take menjalnice je ministristvo za finance ustanovilo pri davčnih uradih v Kotoru, Dubrovniku, Metkoviću, Splitu, Sarajevu, Ljubljani in v Mariboru. V Ljubljani prevzame te posle davčni urad za ljubljansko okolico (sodna palača). Ti uradi bodo zamenjavali denar samo izsejalcem, vračajočim se iz Amerike, in sicer samo dolarje, ki jih prineso s seboj. Zamenjevalni kurz bode za pol dinarja ali

dve kroni izpod dnevnega prodajnega kurza dolarjev na belgrajski borzi.

Bob za mladi zob. Pesmi za mladino. Zbral Cvetko Golar. V Ljubljani 1920. Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Cena 12 kron. — Ta knjižica, namenjena naši mladini, vsebuje zbirko najlepših mladinskih pesmic naših literatov. V zbirki najdemo tudi par narodnih, posebno ugaja ona belokranjska »Kralj kraljico vpraša...« Samo pripomniti bi k tej pesmici, da je to splošna narodna in jo povsod pojejo po naših vaseh, zato se o nji ne more trditi, da je belokranjska. Tudi Župančičeva »Zlata ptička«, ki je naši mladini zelo priljubljena, je priobčena v tej lični mladinski knjižici. Družinam naših obrtnikov to knjižico za njihovo deco toplo priporočamo.

Fran Erjavec, Izbrani spisi. Povesti, 1. zvezek. Uredil Ivan Dornik. V Ljubljani 1919. Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Cena 24 kron. — Z veseljem pozdravljam pričujočo zbirko. Urednik nam uvodoma oriše pisatelja, a ta uvod se nam zdi nekoliko prekratek. Potrebno bi bilo poglobljeje seznaniti našega priljubljenega pripovedovalca in naravoslovca Franja Erjavca z našim občinstvom. Med priobčenimi povestmi sta gotovo najboljši »Huzarji na Polici« in »Na stričevem domu«. Urednik g. profesor Dornik nam je znan tudi z zbirko Gregorčičevih pesmi. Erjavčeve povesti je prav spretno izbral in jih podal v 1. zvezku; želimo, da se ta zbirka kmalu nadaljuje. Obrtnikom pa toplo priporočamo to knjigo za razvedrilo v prostih uricah.

Skušnje iz podkovstva.

Po naredbi deželne vlade za Slovenijo, poverjenišva za kmetijstvo, z dne 29. marca 1920, št. 461, se odpravljajo dosedanje skušnje iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali polletnega podkovskega tečaja, ter se predpisuje obvezen obisk teh tečajev.

Da se omogoči starejšim, nad 24 let starim kovačem doseči pravico do samostojnega izvrševanja podkovske obrti, se dovoljuje za prehodno dobo, toda samo v tekočem letu 1920, še trikrat rok za skušnje iz podkovstva za one kovaške pomočnike ali kovaške mojstre, ki so starejši kakor 24 let, četudi se niso udeleževali podkovskega tečaja. Vendar pa je k preizkušnji pripustiti kovače, ki so starejši kakor 26 let, le tedaj, če so si najmanj 14 dni s praktičnim vežbanjem na kaki podkovski šoli izpopolnili znanje in tamkaj dobiš tudi teoretičen pouk o podkovstvu, za kovače med 24. in 26. letom pa se določa 30-dnevno vežbanje na podkovski šoli. Te skušnje se bodo vršile na drž. podkovski šoli v Ljubljani koncem junija, septembra in decembra.

Vsi oni nad 24 let stari kovači, ki žele napraviti skušnje na drž. podkovski šoli v Ljubljani, se pozivljajo, da vpošljejo do 20. maja t. l. vodstvu drž. podkovske šole v Ljubljani svojo prijavo, ki naj ji prilože rojstni in krstni list ter učno spričevalo, da se jim določi učenstvo vstopa v praktično vežbanje. — Vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani.

Naše obrtnike in obrtna društva ter trgovske tvrdke opozarjamo, da ima največji uspeh inseriranje v »Jugoslovanskem Obrtniku«. Svoje somišljenike opozarjamo, da se pri cenjenih naročilih ozirajo pred vsem na inserate našega lista.

Uradne ure pri Centralni upravi podružnici v Ljubljani

so od 5. marca naprej za stranke
od 11. do 14. ure.

„Primitte tatu!“

Ali ga že imate? Morda želite vedeti vsebino? Taka-le je:

1. Primitte tatu!
2. Ali ste prijeli pravega?
3. Perejo sel
4. Pa vendar!
5. Da se razumemo!
6. Dobrota je s'rota.
7. Rešena uganka.
8. Kdaj bo fletno na svetu?
9. Farovž ali oštarija?
10. Stara pesem.
11. Ljudstvo moje...
12. Kje je torej tat?

Knjižica se dobi v Ljubljani v Jugoslovanski knjigarni in v prodajalni Katoliškega tiskovnega društva za ceno 2 K.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

reg. zadr. z omejenim jamstvom., Kongresni trg 19.
Rezervni zaklad nad 500.000 K.

Hranilne vloge se obrestujejo po $3\frac{1}{4}\%$. Posojila na poljubno dobo let. — Osebni kredit 6% proti podpisu zadolžnice ali menice. — Posojila proti zastavi terjatev potom cesije 6% . — Posojila na hipoteke $5\frac{1}{2}\%$ proti podpisu zadolžnice.

Hitra rešitev prošelj!
Uradne ure od 8. do 12. ure.
Prospekti brezplačno na razpolago.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z.
Sodna ulica št. 11

sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Sodna ulica št. 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne računov, eskomptira menice itd.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Tršico (stekaduro)

ima v zalogi po zelo
nizkih cenah

Obrtna centrala v Ljubljani

Sodna ulica št. 11.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavnica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:
Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Podružnice:
Dubrovnik,
Dunaj,
Kotor,
Metković,
Opatija,
Split,
Šibenik,
Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:
Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva :: **udobno, poceni.**

I. BAHOVEC nasl.
Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah. ☐

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omejj. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Karol Majce i drug

čevljarski mojster

Radečkega cesta št. 6

se priporoča za vsa

v čevljarsko stroko spadajoča dela.

Prodaja izgotovijene čevlje in čevljarske potrebščine.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.